

KOMMUNLEDNINGSKONTOR KLK

Utredning och tillsyn

Marie Björkman

Näringsdepartementet

Avdelningen för bostäder och
transporter

Svar på remiss "Särskilda persontransporter- moderniserad lagstiftning för ökad samordning (SOU 2018:58)

Sammanfattning

Täby kommun har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet "Särskilda persontransporter – moderniserad lagstiftning för ökad samordning (SOU 2018:58).

Sammanfattningsvis ställer sig Täby kommun positiv till utredningens förslag. Regelverket kring de särskilda persontransporterna är för närvarande komplicerat och fördelat på olika lagstiftning. Intentionerna i utredningens förslag är att samordna, förenkla och förtydliga, vilket Täby kommun ser som positivt och ett steg i rätt riktning, inte minst ur den enskilde resenärens perspektiv.

Täby kommun lämnar i det följande synpunkter på de avsnitt som ur kommunens perspektiv bedömts vara relevanta.

Avsnitt 9: Vägen till en moderniserad lagstiftning för ökad samordning

Täby kommun ställer sig positiv till den nya lagens utformning som en målinriktad ramlag, att kommunerna behåller huvudmannaskapet samt att lagstiftningen om de reseformer som inryms i begreppet "särskilda persontransporter" förs samman i en och samma lag.

Täby kommun ställer sig också positiv till möjligheten för kommuner att kunna överlåta huvudmannaskapet för de reseformer som omfattas av begreppet särskilda persontransporter, d v s även skolresor och riksfärdtjänst, till den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Förutom ett sammanhållet huvudmannaskap för de samhällsbetalda resorna, bedöms förslaget frigöra tid hos kommunen som huvudman men även hos skolor och inom övrig myndighetsutövning.

Den föreslagna lagens utformning ger huvudmännen möjlighet att utforma verksamheten utifrån lokala behov och förutsättningar. Samtidigt innebär detta ett stort tolkningsutrymme på lokal nivå, vilket kan påverka situationen för såväl den enskilde resenären (till exempel genom otydliga grunder för beslut) som för handläggaren (osäkerhet i bedömningarna). Täby kommun ställer sig därför positiv till förslaget att utveckla ett nationellt beslutsstöd för färdtjänst och riksfärdtjänst.

Avsnitt 10: Förändringar i färdtjänsten och riksfärdtjänsten

Täby kommun ställer sig positiv till förslaget att färdtjänst kan bestå av särskilt anordnade transporter i kombination med kollektivtrafik.

I takt med att kollektivtrafiken blir allt mer tillgänglighetsanpassad kan allt fler nyttja den, även människor med olika funktionsnedsättningar. Därför är det en rimlig ambition att så många som möjligt ska resa med de allmänna kommunikationerna. Täby kommun anser att förslaget att färdtjänsten kan bestå av en kombination av särskilt anordnade transporter och kollektivtrafik är ett steg i den riktningen. I det enskilda fallet är det dock även fortsättningsvis av största vikt att det är förutsättningar i det enskilda fallet, hos såväl individen som kollektivtrafiken, som är avgörande.

När det gäller riksfärdtjänsten är det ett rimligt förslag att kollektivtrafiken tillsammans med lufttrafiken blir förstahandsalternativ. Dessa alternativ är mindre kostsamma både för resenären och samhället än resor med taxi och specialfordon. Att hela resan beaktas, d v s mellan två adresser och inte som nu mellan två kommuner gynnar både den enskilde resenären och kommunen. Även om det innebär ett utvidgat ansvar för kommunen så bedöms förslaget bidra till en ökad effektivisering för kommunen och en ökad trygghet för den enskilde.

Vad gäller egenavgiften delar Täby kommun utredningens bedömning att avgiftssättningen för resor med riksfärdtjänst bör följa hur marknaden ser ut och inte fastställas i en generell prislista. Mot bakgrund av att det idag finns en mängd alternativ, både vad gäller priser och transportörer, är det en naturlig utveckling att även egenavgiften för denna typ av resor motsvarar det faktiska biljettpriset. Den som reser med riksfärdtjänst har då, precis som resenärer i allmänhet, möjlighet att påverka kostnaden genom att boka i god tid, ta del av rabatter o s v. I den mån resenären behöver en ledsagare är det rimligt att det allmänna står för ledsagarens kostnader eftersom det annars skulle bli en faktisk merkostnad för resenären.

Täby kommun delar utredarens bedömning att det bör fastställas ett maxbelopp för resa med riksfärdtjänst som knyts till prisbasbeloppet. Alternativet att resenären ska stå för den faktiska kostnaden för resa med taxi eller särskilt anpassat fordon kan innebära oskäligen priser för den enskilde. Det är därför rimligt att det fastställs ett maxbelopp som knyts till prisbasbeloppet för årlig prisuppräknning för denna typ av resor.

Täby kommun ställer sig positiv till utredningens förslag att utvidga möjligheten att, om det inte finns särskilda skäl, återkalla ett tillstånd för färdtjänst eller riksfärdtjänst i de fall resenären, trots upprepade påminnelser, inte har betalat tidigare egenavgifter.

Avsnitt 11: Utvidgad rätt att medföra hjälpmedel

Täby kommun ställer sig positiv till förslaget att utvidga rätten att medföra hjälpmedel som behövs för att genomföra resan till att omfatta förskrivna hjälpmedel som är nödvändiga för

den dagliga livsföringen och som inte är tillgängliga på resmålet. För den enskilde är det viktigt att även vistelsen på resmålet fungerar. Som utredningen anför vägs genom förslaget även den sociala aspekten in i resandet, vilket är positivt.

Avsnitt 12: Förändringar för skolskjuts

Täby kommun ställer sig positiv till utredningens förslag om möjlighet att överlåta rätten att besluta om skolskjuts till den regionala kollektivtrafikmyndigheten. Vidare delar Täby kommun utredningens bedömning att det bör tillsättas en arbetsgrupp i syfte att se över frågan om skolskjuts i särskilda fall, till exempel vid växelvis boende eller vid läxhjälp efter skoltid. Det finns också anledning att se över regelverket kring resor från skola till korttidsboende LSS (så kallade omsorgsresor) i syfte att om möjligt förenkla.

Avsnitt 14: Systematiskt kvalitetsarbete – ett verktyg för att uppnå likvärdighet och god kvalitet

Ett systematiskt kvalitetsarbete är väsentligt inom alla verksamheter, såväl för en strategisk planering och utveckling som uppföljning av resultat och kostnader. Täby kommun ställer sig därför positiv till utredningens förslag att i lagen om särskilda persontransporter inför en bestämmelse om systematiskt kvalitetsarbete med fokus på kvalitet, trafiksäkerhet, hållbarhet och god kvalitet för resenären. Hantering av klagomål och synpunkter är en väsentlig del i det systematiska kvalitetsarbetet, förslaget om skriftliga rutiner för klagomålshantering är därför positivt. Tydliga rutiner gynnar även resenärer och vårdnadshavare som vill framföra synpunkter.

Avsnitt 15: Behov av tillsyn

Täby kommun ställer sig positiv till utredningens förslag att utse Transportstyrelsen till tillsynsmyndighet av det systematiska kvalitetsarbetet inom området särskilda persontransporter. Med en allt större frihet för myndigheterna att organisera och styra i kombination med allt fler aktörer på transportmarknaden uppstår ett behov hos huvudmannen att följa upp och säkerställa kvaliteten i resandet. Det faller sig därför naturligt att området särskilda persontransporter, liksom andra offentligt finansierade välfärdstjänster såsom skola och socialtjänst, omfattas av ett tillsynsansvar. Den eventuella kostnad som tillsynen innebär för huvudmännen bör kunna motiveras med att resultatet av tillsyn kan bidra utveckling och minskade kvalitetsbristkostnader.

Avsnitt 16: Förslag till en utökad och bättre samordning

Täby kommun ställer sig positiv till utredningens förslag om utökad och förbättrad samordning. En ökad samordning bedöms få positiva effekter för såväl beställare, utförare som enskilda resenärer. I Stockholms län vilar ansvaret för samordning i huvudsak på den regionala trafikmyndigheten, d v s Stockholms läns landsting. När det gäller färdtjänst och riksfärdtjänst har kommunerna dock en roll i exempelvis handlägningsprocessen, där tydliga

roller och ansvarsfördelning mellan aktörerna är viktiga komponenter. Som representanter på lokal nivå har kommunerna även viktig roll i den övergripande regionala planeringen.

Att samordna resorna är väsentligt såväl ur ett kostnads- som miljöperspektiv. Vissa typer av resor företas morgon och eftermiddag, andra typer under dagtid. Genom att samordna genomförandet av dessa resor kan fordonen rulla hela dagen. Det är dock väsentligt att ansvarsfördelningen förtydligas i de fall samåkning sker mellan två resenärer var respektive resa tillhör olika huvudmän. I sammanhanget måste också beaktas det faktum att många av dem som reser med särskilda persontransporter gör det på grund av en funktionsnedsättning som inte alltid medger samåkning. Ytterst måste omständigheter i det enskilda fallet vara avgörande för om och i så fall på vilket sätt samordning av resa är möjlig.

Hela processen kring de särskilda persontransporterna, d v s från kravställande i upphandlingar till handläggning och beslut i enskilda ärenden, kräver särskild kompetens. Att samordna dessa uppgifter, exempelvis mellan flera kommuner eller regionalt, kan därför innebära fördelar framför allt för mindre kommuner som hanterar dessa uppgifter mer sporadiskt eller i mindre omfattning. Täby kommun ställer sig därför positiv till förslaget om krav på huvudmannen att samordna verksamheten.

Som utredningen anför bör dock samordningen ”inte leda till väsentliga olägenheter för resenären”. Att resa kollektivt är för det mesta snabbt och smidigt, och ska de särskilda persontransporterna på allvar vara en del av kollektivtrafiken bör exempelvis samåkning planeras med detta som utgångspunkt. Även den som reser med särskilda persontransporter ska kunna planera sin resa och känna trygghet i att kunna åka och komma fram i rätt tid.

Avsnitt 17: Frågor om sekretess

En utökad samordning förutsätter att information kan överlämnas till exempel mellan huvudmannen som beställare och de aktörer som utför de särskilda persontransporterna. Informationsöverföringen måste dock ske med hänsyn till den enskildes integritet. Täby kommun ställer sig därför positiv till förslaget att utöka sekretesskyddet till att omfatta även sjuk- och skolresor. Därigenom gäller samma regelverk kring sekretess för de särskilda persontransporterna som helhet.

Avsnitt 18: Behov av kompletterande nationell statistik

En viktig del i det systematiska kvalitetsarbetet är uppföljning. Genom insamling av statistik kan huvudmannen med flera intressenter få en bild av verksamhetens omfattning, kvalitet och kostnader. Täby kommun ställer sig därför positiv till utredningens förslag att ge Trafikanalys i uppdrag att i samråd med bland annat Statistiska Centralbyrån (SCB) utreda förutsättningarna för att ta fram nationell statistik för särskilda persontransporter avseende utbud, kvalitet, kostnader och resande.

Avsnitt 19: Kollektivtrafikens användbarhet för personer med funktionsnedsättning

Ambitionen att öka resandet med kollektivtrafiken även för människor med funktionsnedsättning förutsätter en fungerande resekedja för den enskilde resenären. Olika funktionsnedsättningar innebär olika behov av anpassning. Därför kan det vara av vikt att över tid följa hur användbar kollektivtrafiken är för olika grupper. Då en modell, "Mätning av användbarhet i trafiken", har tagits fram och använts tidigare, delar Täby kommun utredningens bedömning att denna modell bör utvärderas och utvecklas i första hand.

Avsnitt 21: Kostnadsberäkningar och andra konsekvensbeskrivningar

Baserat på Täby kommuns erfarenhet av valfrihetssystem inom såväl skola som omsorg, blir uppföljning, tillsyn och återkoppling av resultat allt mer väsentligt i det systematiska kvalitetsarbetet. Då detta är helt nya ansvarsområden när det gäller särskilda persontransporter, bedömer Täby kommun att det finns en uppenbar risk för ökade kostnader för huvudmännen. Detta måste dock ställas i relation till att det systematiska kvalitetsarbetet och en systematisk uppföljning/tillsyn på sikt kan minska så kallade kvalitetsbristkostnader.